Ελληνικό Ινστιτούτο Στρατηγικών Μελετών

Σύστημα “Hawala” και μεταναστευτικό/προσφυγικό

Συντονιστής Ερευνητικής Ομάδας
Ιπποκράτης Δασκαλάκης
Αντιστράτηγος ε.α.

Ερευνητής
Αναστάσιος Νικόλαος Κανελλόπουλος
Αναλυτής Κινδύνου, απόφοιτος του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών

ΕΛ.Ι.Σ.ΜΕ-Ερευνητική Ομάδα Μεταναστευτικού-Προσφυγικού (ΕΡ.Ο.ΜΕ.Π)

Ερευνητική Ομάδα Μεταναστευτικού-Προσφυγικού (ΕΡ.Ο.ΜΕ.Π)
Ιούνιος 2020

Περιεχόμενα

Εισαγωγή 3
Λειτουργία του Συστήματος 4
Το προφίλ των διακινητών «Broker» 5
Αποτελεσματικότητα του Συστήματος.....5
Αποδοτικότητα του Συστήματος.....6
Οι κύριες χώρες δραστηριοποίησης του συστήματος.....7
Σύστημα Hawala και μεταναστευτική/προσφυγική κρίση 8
Μελέτη περίπτωσης δικτύου Hawala στο Αφγανιστάν 11

ΕΛ.Ι.Σ.ΜΕ-Ερευνητική Ομάδα Μεταναστευτικού-Προσφυγικού (ΕΡ.Ο.ΜΕ.Π)

Εισαγωγή

Το Hawala αποτελεί μη επίσημο σύστημα μεταφοράς αξιών «Informal Value Transfer System (IVTS)» που λειτουργεί με σκοπό την διακίνηση κεφαλαίων εκτός των παραδοσιακών τραπεζικών συστημάτων παγκοσμίως και έχει τις ρίζες του στην Ανατολική Ασία. Για την ονομασία του συστήματος χρησιμοποιείται και ο όρος «Hundi», που σημαίνει «συλλογή» στην ινδική γλώσσα. Αναπτύχθηκε αρχικά στην Ινδία, χρονικά πριν την δημιουργία των δυτικών τραπεζικών συστημάτων. Σήμερα είναι ιδιαίτερα δημοφιλές σε χώρες της Μέσης Ανατολής, την Ινδία και την Κίνα.

Αυτό που διακρίνει το Hawala από άλλα παρατραπεζικά συστήματα διακίνησης χρήματος και αξιών, είναι το ότι βασίζεται σε παραδοσιακές οικογενειακές και κοινωνικές σχέσεις μεταξύ συγκεκριμένων πληθυσμών, που εδράζουν σε κοινές περιοχές προέλευσης. Χρησιμοποιείται συνήθως για διακρατικές συναλλαγές, περιλαμβάνει περισσότερα από ένα νόμισμα ή αξία και λειτουργεί με βάση τον συνδυασμό εντολέα-διαμεσολαβητή.

Το σύστημα αποτελεί παραδοσιακή μέθοδο ξεπλύματος «βρώμικου χρήματος» για το οργανωμένο έγκλημα και τις τρομοκρατικές οργανώσεις στον Δυτικό κόσμο. Χρησιμοποιείται κατά κόρον από την Al-Qaeda και το Ισλαμικό Κράτος για την χρηματοδότηση δράσεων σε χώρες της Μέσης Ανατολής και της Δύσης[1].

Το Hawala αποτελεί βασική οικονομική απειλή και απειλή ασφάλειας για την Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς δεν υπόκειται σε έλεγχο και περιορισμούς με βάση τα κοινοτικά και εγχώρια νομικά και κανονιστικά πλαίσια της Ε.Ε., καθώς και η μεταφορά του φυσικού χρήματος γίνεται με την μεταφορά προϊόντων[2] προς τις εσωτερικές αγορές της ένωσης, εμπλέκοντας έτσι και στο φυσικό εμπόριο, το οργανωμένο έγκλημα[3].

Εφόσον χρησιμοποιείται για την διακίνηση κεφαλαίων σε πλήθος εγκληματικών δραστηριοτήτων, δεν θα μπορούσε να αποτελέσει εξαίρεση και η παράνομη διακίνηση μεταναστών και προσφύγων. Τα τελευταία έτη, εκατομμύρια άνθρωποι, κυρίως προερχόμενοι από χώρες της Μέσης Ανατολής και της Αφρικής επιχειρούν να προσεγγίσουν την Ευρώπη, ωθούμενοι από εγχώριες και διακρατικές εμπόλεμες και εμφύλιες συρράξεις, από την οικονομική ανέχεια, θρησκευτικές και πολιτιστικές συγκρούσεις. Μόνο κατά το έτος 2015, τα κέρδη των δικτύων μεταφοράς

[1] "Hawala: The Terrorist's Informal Financial Mechanism", Middle East Policy Council. Available at: https://mepc.org/journal/hawala-terrorists-informal-financial-mechanism (Accessed : 11/6/2020).

[2] Συσκευασίες που εμπεριέχουν χαρτονομίσματα μεταφέρονται συσκευασμένα μαζί με άλλα προϊόντα του χονδρικού ή του λιανικού εμπορίου.

[3] "Report from the Commission to the European Parliament and the Council, on the assessment of the risk of money laundering and terrorist financing affecting the internal market and relating to cross-border activities", European Commission, 26/06/2017.

ΕΛΛ�άΔΑ ΜΕ Ευρωπαϊκή Ομάδα Μεταναστευτικού/Προσφυγικού (ΕΡ ΟΜΕΠ)

ξεπέρασαν τα έξη (6) δισεκατομμύρια ευρώ[4]. Μεγάλο μέρος του χρήματος αυτού διακινήθηκε πρωτογενώς ή δευτερογενώς από τα δίκτυα και τους μετανάστες/πρόσφυγες μέσω του συστήματος Hawala.

Λειτουργία του Συστήματος

Το σύστημα Hawala στηρίζει την λειτουργία του στην δράση μεμονωμένων διακινητών «Broker», που εδράζουν σε περιφερειακές περιοχές και γνωρίζουν άμεσα είτε από το στενό κοινωνικό περιβάλλον τους, τους υποψήφιους πελάτες. Ένας ιδιώτης που επιθυμεί να μεταφέρει ή να αποστείλει κάποιο χρηματικό ποσό μέσω του συστήματος, εντοπίζει έναν «Broker» στον οποίο παραδίδει το χρηματικό ποσό προς αποστολή ή μεταφορά, προσκομίζοντας και ένα επιπλέον ποσό ως "προμήθεια" για την παρεχόμενη υπηρεσία.

Ο ιδιώτης κατά την παράδοση του ποσού λαμβάνει ένα κωδικό ο οποίος είναι μοναδικός και αντιπροσωπεύει την συναλλαγή που πραγματοποιήθηκε με τον «Broker». Ο «Broker» επικοινωνεί μέσω τηλεφώνου, Fax ή email με έναν δεύτερο «Broker» ο οποίος εδράζεται στην χώρα τελικού προορισμού του χρηματικού ποσού ή αξίας που έχει παραδώσει ο ιδιώτης, προκειμένου να τον ενημερώσει για τις λεπτομέρειες της συναλλαγής (χρηματικό ποσό και τον μοναδικό κωδικό). Ο ιδιώτης ή συγγενικά του πρόσωπα, μεταβαίνουν στο δεύτερο «Broker» και χρησιμοποιώντας τον μοναδικό κωδικό που είχε δώσει ο πρώτος «Broker», λαμβάνουν το χρηματικό ποσό. Το σύστημα λειτουργεί λιγότερο συχνά και για την μεταφορά ποσών εντός της ιδίας χώρας παράδοσης του ποσού.

(Η τακτική και επιχειρησιακή λειτουργία του συστήματος Hawala)

[4] "Focus", Frontex. Available at: https://frontex.europa.eu/media-centre/focus/profiting-from-misery-how-smugglers-bring-people-to-europe-aUYY2f, (Accessed: 12/6/2020).

Μετά την συναλλαγή και την παράδοση του χρηματικού ποσού από τον δεύτερο «Broker» προς τον ιδιώτη, δημιουργείται μία οικονομική απαίτηση προς τον πρώτο «Broker», ο οποίος συγκεντρωτικά ανά κάποιο μη καθορισμένο αριθμό συναλλαγών, του αποστέλλει σε φυσική μορφή τα χρηματικά ποσά μέσω των υπαρχουσών εμπορικών διαδρόμων και γραμμών τα ποσά αυτά στον δεύτερο «Broker». Σε μικρότερο συχνότητα για την αποστολή των ποσών αυτών χρησιμοποιούνται τραπεζικά συστήματα της Ανατολική Ασίας[5]. Δεν υπάρχουν συγκεκριμένα ανώτερα και κατώτερα όρια για τις συναλλαγές. Αυτό επαφίεται στην διάθεση και την δυνατότητα του συστήματος να ανταπεξέλθει σε μία συναλλαγή[6].

Το προφίλ των διακινητών «Broker»

Σε δυτικές αναλύσεις και νομικά πλαίσια συχνά οι ανωτέρω «Broker» αναφέρονται ως «Hawaladars». Είναι σύνηθες τα συγκεκριμένα άτομα να διατηρούν ως επίσημη επιχειρησιακή και οικονομική δράση, μικρές επιχειρήσεις όπως ανταλλακτήρια χρήματος, ταξιδιωτικά γραφεία και καταστήματα λιανικής κινητής τηλεφωνίας. Αποτελούν τις περισσότερες φορές άτομα με κοινή εθνοτική και οικογενειακή καταγωγή, προκειμένου να λειτουργεί το δίκτυο στην βάση της κοινωνικής-πολιτισμικής εμπιστοσύνης και κοινής κουλτούρας των μελών του. Το προφίλ των «Broker» πρέπει να προάγει σε επίπεδο μάρκετινγκ τις βασικές αρχές λειτουργίας του συστήματος (Αποτελεσματικότητα, Αποδοτικότητα, Εμπιστευτικότητα)[7].

Αποτελεσματικότητα του Συστήματος

Το σύστημα είναι αποτελεσματικό για μεγάλο εύρος οικονομικών δραστηριοτήτων διότι διατηρεί την ανωνυμία στις συναλλαγές του και είναι εξαιρετικά δύσκολο να εντοπιστεί. Κατά την συναλλαγή δεν απαιτείται η παροχή πλήθους προσωπικών στοιχείων του ιδιώτη που ζητά την αποστολή, ούτε αυτού που θα πραγματοποιήσει την παραλαβή[8]. Στο τέλος κάθε συναλλαγής, δεν διατηρείται καμία εγγραφή ή οποιοδήποτε αποδεικτικό στοιχείο στους «Broker» ούτε στον ιδιώτη[9].

[5] "Hawala remittance system and money laundering", Anti-Corruption Resource Center, 23/5/2008.
[6] "Hawala: The Terrorist's Informal Financial Mechanism", Middle East Policy Council. Available at: https://mepc.org/journal/hawala-terrorists-informal-financial-mechanism (Accessed: 11/6/2020).
[7] "The Hawala Alternative Remittance System and Its Role in Money Laundering", Financial Crimes Enforcement Network/United States Department of the Treasury.
[8] "Hawala remittance system and money laundering", Anti-Corruption Resource Center, 23/5/2008.
[9] "The Hawala Alternative Remittance System and Its Role in Money Laundering", Financial Crimes Enforcement Network/United States Department of the Treasury.

Αποδοτικότητα του Συστήματος

Η αποτελεσματικότητα και η αποδοτικότητα του συστήματος οφείλεται σε μεγάλο ποσοστό στην παράλληλη λειτουργία του με άλλες επιχειρηματικές δραστηριότητες. Το ποσό που παρακρατείται ως "προμήθεια", είναι αντίστοιχο με αυτά που παρακρατεί μία τράπεζα ή ένα ανταλλακτήριο στην παραδοσιακή αγορά χρήματος. Η δομική λειτουργική διαφορά είναι ότι οι «Hawaladars» αμείβονται με κατά πολύ μικρότερα χρηματικά ποσά και οι υποδομές του βρίσκονται, σε ήδη εν λειτουργία μικρές επιχειρήσεις, των οποίων τα τρέχοντα πάγια έξοδα καλύπτονται από την κανονική τους επιχειρησιακή δράση.

Figure 1.3 **Businesses Operated by *Hawala* and Other Similar Service Providers**

Source: FATF project questionnaire.

("The role of Hawala and other similar service providers in money laundering and terrorist financing", Financial Action Task Force, 2013)

Επιπλέον, στις περιπτώσεις που η συναλλαγές αφορούν διαφορετικά νομίσματα ή αξίας, παράδοσης και παραλαβής, τότε το σύστημα κερδίζει επιπλέον ποσά, από την μη κανονιστική συμμόρφωση σε νομικά πλαίσια περί συναλλαγματικών ισοτιμιών και εμπορικών αξιών[10].

[10] "The Hawala Alternative Remittance System and Its Role in Money Laundering", Financial Crimes Enforcement Network/United States Department of the Treasury.

Table 3. Exchange Rate Services for the Hawala and Western Union

	Hawala	Western Union	Global Exchange Rate
Exchange Amount 1 AED Dirham	28.6	28.22	28.88
Processing Fee	0	AED 25	-
Documentations	No documentations required. Only the recipient's name and mobile number.	Valid identification card (Emirates or National ID); sender's name and mobile number; recipient's name, mobile number; address	-
Time	Same day	Same day	-

Source: Western Union and Field notes (2017)

("More than a criminal tool: The Hawala system's role as a critical remittance channel for low-income Pakistani Migrants in Dubai", Research Gate)[11]

Πέραν των παράλληλων πάγιων λειτουργιών και των αξιών με βάση την ισοτιμία, η αποδοτικότητα του συστήματος στηρίζεται και στην παράλληλη λειτουργία μεταφοράς και αποθήκευσης προϊόντων (Logistic). Τα χρηματικά ποσά και οι αξίες μεταφέρονται από περιοχή σε περιοχή και διακρατικά, με ήδη υπάρχοντα εμπορικά δρομολόγια και "συσκευασμένα", με άλλα προϊόντα παράλληλης επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Οι κύριες χώρες δραστηριοποίησης του συστήματος

Το σύστημα εδράζεται και δραστηριοποιείται σε πλήθος κρατών ανά την υφήλιο. Το μεγαλύτερο μέρος του δικτύου εντοπίζεται γεωγραφικά στην Ινδία, στο Πακιστάν και κάποιες χώρες του Αραβικού Κόλπου, με τον μεγαλύτερο αριθμό συναλλαγών να πραγματοποιείται στο Ντουμπάι των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι εργάτες με χώρες προέλευσης στην Μέση Ανατολή και την Ανατολική Ασίας, που ζουν και εργάζονται στον Κόλπο, χρησιμοποιούν το δίκτυο για την αποστολή εμβασμάτων στις οικογένειές τους.

Τα εμβάσματα προς χώρες προέλευσης των μεταναστευτικών πληθυσμών που ζούνε και εργάζονται σε χώρες της Δύσης, σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα υπολογίζονται άνω των τριακοσίων (300) δισεκατομμυρίων ανά έτος[12].Τα ποσά αυτά αποτελούν σε πολλές περιπτώσεις ποσοστό άνω του 50% του καταναλωτικού χρήματος που στηρίζει το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, των χωρών παραλαβής. Μεγάλο ποσοστό εξ αυτών, διακινείται μέσω του συστήματος Hawala. Οι

[11] AED Dirham (Νόμισμα Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων)

[12] "Record High Remittances Sent Globally in 2018", The World Bank. Available at: https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2019/04/08/record-high-remittances-sent-globally-in-2018 (Accessed: 11/6/2020).

Δ.Ι.Σ.ΜΕ Ενωτική Ομάδα Μεταναστευτικού-Προσφυγικού

πακιστανικές αρχές υπολογίζουν ότι, κάθε έτος, εισέρχονται στην χώρα περίπου πέντε (5) δισεκατομμύρια δολάρια, μέσω του συστήματος Hawala και ότι πακιστανοί υπήκοοι διατηρούν ανά τον κόσμο σε παρατραπεζικές δομές του συστήματος περίπου σαράντα (40) με εξήντα (60) δισεκατομμύρια δολάρια, ως δυνατότητα και ενεργητικό στοιχείο των συναλλαγών τους[13].

Το σύστημα δραστηριοποιείται έντονα σε χώρες και περιοχές που βρίσκονται υπό το καθεστώς εμπόλεμων συρράξεων και το παραδοσιακό, δυτικού τύπου τραπεζικό σύστημα, δεν λειτουργεί[14].

Σύστημα Hawala και μεταναστευτική/προσφυγική κρίση

Η χρήση παρατραπεζικών συστημάτων για την πληρωμή δικτύων παράνομης διακίνησης μεταναστών και προσφύγων είναι μία ιδιαίτερα διαδεδομένη μέθοδος κατά την τελευταία δεκαετία. Μετανάστες και πρόσφυγες στις χώρες προέλευσης ή στις ενδιάμεσες χώρες (transit), απευθύνονται σε «Brokers» προκειμένου να οργανώσουν την πληρωμή του δικτύου που θα τους μεταφέρει σε χώρες τελικού προορισμού, συνήθως της Κεντρικής και Βόρειας Ευρώπης.

Βασικός λόγος για την χρήση του συστήματος είναι η αδυναμία ιχνηλάτησης από τις διωκτικές αρχές των πληρωμών προς τα δίκτυα[15]. Δεύτερος λόγος είναι ότι, η λειτουργία των δικτύων διακίνησης μεταναστών και προσφύγων είναι σχεδόν πανομοιότυπη με την λειτουργία των δικτύων του συστήματος Hawala, τόσο σε επιχειρησιακό όσο και σε τακτικό επίπεδο, χωρίς αυτό όμως να σημαίνει ότι ταυτίζεται η δράση τους στο πλαίσιο των ίδιων δικτύων. Η προμήθεια για την διεξαγωγή πληρωμής αυτής της κατηγορίας κυμαίνεται μεταξύ 1% και 3% επί του ποσού της πληρωμής[16].

Υπάρχουν δύο τάσεις πληρωμής του κόστους διακίνησης. Η μία θέλει τον ιδιώτη που επιθυμεί να διακινηθεί να πληρώνει το δίκτυο διακίνησης απευθείας ο ίδιος μέσω του συστήματος Hawala, ενώ κατά τη δεύτερη μέλη του στενού οικογενειακού περιβάλλοντος του διακινούμενου πληρώνουν το δίκτυο διακίνησης,

ΕΛ.Ι.Σ.ΜΕ Εθνικτική Ομάδα Μεταναστευτικού-Προσφυγικού (ΕΛ.Ο.ΜΕ.Π)

[13] "Hawala: The Terrorist's Informal Financial Mechanism", Middle East Policy Council Available at: https://mepc.org/journal/hawala-terrorists-informal-financial-mechanism (Accessed: 11/6/2020).
[14] "The role of Hawala and other similar service providers in money laundering and terrorist financing", Financial Action Task Force (2013).
[15] "Eurojust meeting on migrant smuggling", Eurojust (30-31/5/2018).
[16] "Understanding contemporary human smuggling as a vector in migration", The Global Initiative Against Transnational Organized crime, May 2018.

μέσω του Hawala, με σκοπό την μεταφορά του ιδιώτη και την απελευθέρωσή[17] του κατόπιν της μεταφοράς[18].

Μεγάλο ποσοστό των διακινούμενων που αφορούν στη δεύτερη περίπτωση, είναι ανήλικοι. Σύμφωνα με στοιχεία κοινής έρευνας της Europol και της Interpol, κατά το έτος 2015, κατά το οποίο είχαμε την μεγάλη μεταναστευτική/προσφυγική κρίση προς την Ευρώπη, οι διακινήσεις των μεταναστών και των προσφύγων χρηματοδοτήθηκαν κατά ποσοστό 36%, από κεφάλαια που διακινήθηκαν μέσω του συστήματος Hawala, είτε πληρώθηκαν από οικείους τους στην τελική χώρα προορισμού[19].

(Migrant Smuggling Networks, Joint Europol-Interpol Report, May 2016)

Την τελευταία πενταετία παρατηρείται έντονα η ανάπτυξη ενός νέου δικτύου Hawala σε χώρες της Ανατολική και Βόρειας Αφρικής, γεγονός που έχει ευνοήσει ιδιαίτερα την ανάπτυξη των μεταναστευτικών δικτύων από την Σομαλία, την Αιθιοπία και την Ερυθραία, προς τον Αραβικό Κόλπο (όπου υπάρχουν ήδη εγκατεστημένα δίκτυα Hawala), καθώς και το δίκτυο που διαπερνά την Αφρικανική ήπειρο με προορισμό την Λιβύη[20].

[17] Δίκτυα διακίνησης που μεταφέρουν κυρίως ανήλικους μετανάστες και πρόσφυγες, έχουν ως «modus operandi», να κρατούν τα άτομα που μεταφέρουν παρά την θέλησή τους, όταν αυτά φτάσουν σε χώρες της δύσης, έως ότου συγγενικά τους πρόσωπα στις χώρες προορισμού, αποδεσμεύσουν χρηματικό προς το δίκτυο διακίνησης.

[18] "Proc. nr. 10023/2017/DDA R.G.N.R. Order of precautionary detention", UNODC. Available at: https://sherloc.unodc.org/cld/case-law-doc/criminalgroupcrimetype/ita/2017/proc._nr._100232017dda_r.g.n.r._order_of_precautionary_detention_.html (Accessed: 11/6/2020).

[19] Migrant Smuggling Networks, Joint Europol-Interpol Report, May 2016.

[20] "Journey costs, migration routes and corridors", OCHA Services, Available at: https://reliefweb.int/report/sudan/journey-costs-migration-routes-and-corridors, (Accessed: 12/6/2020).

("Journey costs, migration routes and corridors", OCHA Services, Accessed at: https://reliefweb.int/report/sudan/journey-costs-migration-routes-and-corridors, Available 12/6/2020)

Το 2018 η αυστριακή αστυνομία παρουσίασε τα στοιχεία μίας υπόθεσης παράνομης διακίνησης μεταναστών, κατά την οποία μέσω του συστήματος Hawala μεταφέρθηκε συνολικά το ποσό των έξη (6) εκατομμυρίων ευρώ, για την διακίνηση μεταναστών από το Ιράν και το Ιράκ, προς την Αυστρία και την Γερμανία. Η πληρωμή ολοκληρώθηκε μόνο αφού οι μετανάστες είχαν φθάσει στην χώρα τελικού τους προορισμού[21].

ΕΛ.Ι.Σ.ΜΕ-Ερευνητική Ομάδα ΜΕΧ

[21] "Financial investigations", UNODC Accessed at: https://www.unodc.org/e4j/en/tip-and-som/module-3/key-issues/financial-investigations.html, Available 11/6/2020.

Μελέτη περίπτωσης δικτύου Hawala στο Αφγανιστάν

Η περίπτωση του δικτύου Hawala στο Αφγανιστάν είναι ιδιαίτερη καθώς, αποτελεί μία από τις χώρες με την πιο διαδεδομένη χρήση του συστήματος στο εσωτερικό της. Το σύστημα χρησιμοποιείται κυρίως για την διαχείριση των κερδών από την διακίνηση ναρκωτικών και συμπληρωματικά για την χρηματοδότηση δικτύων μεταφοράς μεταναστών και προσφύγων. Άλλωστε, όπως τονίστηκε και παραπάνω, εγκληματικές δραστηριότητες, του οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας, κινούνται σε παράλληλα δίκτυα κεφαλαιακής διαχείρισης, με τα αντίστοιχα που ασχολούνται με την διακίνηση μεταναστών και προσφύγων[22].

Ο εικοσαετής εμφύλιος πόλεμος, οι εσωτερικές πολιτικές και πολιτιστικές συγκρούσεις και η πολιτισμική ετερογένεια έχει οδηγήσει σε έντονες δυσχέρειες ύπαρξης ενός δυτικού τύπου διαδεδομένο τραπεζικό σύστημα στην χώρα. Η Κεντρική Τράπεζα του Αφγανιστάν λειτουργεί στα δυτικά πρότυπα με κανονιστικούς περιορισμούς, παραταύτα δεν διαχειρίζεται εσωτερικά κεφάλαια που να επιτρέπουν την περαιτέρω ανάπτυξή της[23]. Υψηλό ποσοστό των κατά κεφαλήν εσόδων στο εσωτερικό της χώρας προέρχεται από εμβάσματα ομοεθνών που προέρχονται από το εξωτερικό, για την εισροή των οποίων χρησιμοποιούνται τα σύστηματα Hawala και Western Union[24].

Table 59: Income and income sources of remittance-receiving and non-receiving households, IS Academy

	Remittance-receiver	Non-remittance-receiver	Total
Most important source of income	Remittances* 45 (29.6%)	Unskilled day labour: 621 (33.5%)	Unskilled day labour 655 (32.7%)
Average number of months household received most important income source	11.7	11.8	11.8
Total average household income (in AFN)	7,205.5	11,072.3	10,778.6

Source: IS Academy Survey, 2011.
Note: *Unskilled day labour is a close second: 34 (22.37%).

("Afghanistan Migration Profile", IOM, 2014)

Μέρος της αδυναμίας ανάπτυξης του εσωτερικού οικονομικού συστήματος δυτικού τύπου στο Αφγανιστάν οφείλεται στην ιδιαίτερα διαδεδομένη χρήση, του συστήματος Hawala, για την κίνηση κεφαλαίων και αξιών. Το σύστημα χρησιμοποιείται για το

[22] "Countries/Jurisdictions of Primary Concern – Afghanistan", U.S. Department of State. Available at: https://2009-2017.state.gov/j/inl/rls/nrcrpt/2014/vol2/222474.htm, (Accessed: 12/6/2020).
[23] "Cleaning up Afghanistan's banking system", Crisis Group. Available at: https://www.crisisgroup.org/asia/south-asia/afghanistan/cleaning-afghanistan-s-banking-system, (Accessed: 12/6/2020).
[24] "Afghanistan Migration Profile", IOM (2014).

σύνολο δραστηριοτήτων μεταφοράς εμβασμάτων και αξιών (εντός της χώρας και διασυνοριακά).

Figure 2: Remittance service provider comparison

Source: Chipchase & Lee, 2010.

(Afghanistan Remittance Overview and Trends, Annex to Afghanistan Migration Profile)

Το 2012, το θετικό ισοζύγιο μόνο των νόμιμων εισερχομένων εμβασμάτων στο Αφγανιστάν από το εξωτερικό, αποτελούσε το 1,6% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος της χώρας. Το γεγονός αυτό καταδεικνύει ότι, τα κεφάλαια που διακινούνται μέσω του συστήματος Hawala, αντιπροσωπεύουν κατά πολύ μεγαλύτερο ποσοστό του ΑΕΠ, στην αφγανική οικονομία.

Table 1: Net remittance flows (BOP, in USD millions), 2006-2012

	2006/07	2007/08	2008/09	2010/11	2011/12
Net Remittances	- 21.8	394.9	- 91.8	- 104.0	325.2
Received	20.5	625.5	89.7	228.4	679.8
Sent	42.4	230.6	181.5	332.4	354.6
Remittances as % of GDP	- 0.2	3.7	- 0.7	- 0.6	1.6

Source: Nabizada, personal communication, 2012.

(Afghanistan Remittance Overview and Trends, Annex to Afghanistan Migration Profile)

Το αφγανικό δίκτυο διατηρεί έντονες διασυνδέσεις με τα αντίστοιχα δίκτυα του Πακιστάν και της Ινδίας, δίκτυα έντονα ανεπτυγμένα, γεγονός που ευνοεί την κίνηση μεγάλων κεφαλαίων, καθώς η δυναμικότητα του δικτύου υπερδιπλασιάζεται. Εν μέρει αυτό μπορεί και να δικαιολογεί την λειτουργία της μεταναστευτικής οδού Αφγανιστάν-Πακιστάν-Ιράν, δρομολόγια της οποίας χρηματοδοτούνται μέσω Hawala.

Σε τακτικό επίπεδο σύνολο μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων του δευτερογενή και τριτογενή τομέα παραγωγής, της χώρας, δραστηριοποιούνται στην αγορά και ως σημεία επαφής του συστήματος Hawala. Εξαιτίας αυτού, πέραν των κεφαλαίων που διαχειρίζονται οι επιχειρηματίες ως «Broker» πρώτης επαφής, κινούν και τα κέρδη από την κανονική του επιχειρηματική δραστηριότητα μέσω του συστήματος Hawala. Δεν υφίσταται κάποια συγκεκριμένη γεωγραφική συγκέντρωση των επιχειρήσεων αυτών στο εσωτερικό της χώρας ή κάποιος συγκεκριμένος κλάδος της οικονομίας στον οποίο δραστηριοποιούνται. Το ποσοστό της προμήθειας στην χώρα για την πραγματοποίηση συναλλαγών μέσω του δικτύου δεν ξεπερνά σε καμία περίπτωση το 2%.

Σε επιχειρησιακό επίπεδο, κεντρικές πόλεις διαχείρισης του δικτύου φέρονται να είναι η Καμπούλ, το Vardak, το Kandahar, η Heart, το Ghazni και το Mazar-e-Sharif. Διαφαίνεται ότι υπάρχει σύνδεση μεταξύ των περιοχών που δραστηριοποιείται το σύστημα Hawala, με αυτών που διατηρούν τα μεγαλύτερα ποσοστά εσωτερικού και εξωτερικού εκτοπισμού μεταναστών και προσφύγων.

Figure 33: Top 10 provinces of displacement of IDP families, 2010-2011

Source: IOM, 2012b.

("Afghanistan Migration Profile", IOM (2014))

Το δίκτυο της Καμπούλ διατηρεί απευθείας κανάλια κίνησης κεφαλαίων και αξιών με το Νέο Δελχί (Ινδία), την Ισλαμαμπάντ (Πακιστάν), το Ριάντ (Σαουδική Αραβία), την Ντόχα (Κατάρ) και το Ντουμπάι (Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα). Χάρης σε αυτές τις συνδέσεις το δίκτυο μπορεί να μεταφέρει κεφάλαια από το Αφγανιστάν στην Βρετανία μέσα σε έξι με δώδεκα ώρες. Αν και η δυναμικότητα του δικτύου στην Καμπούλ είναι μικρή σε σχέση με αντίστοιχες δυναμικότητες δικτύων σε άλλα κράτη της Μέσης Ανατολής και της Ασίας, διατηρεί την δυνατότητα πραγματοποίησης κινήσεων κεφαλαίων που αγγίζουν και το ένα δισεκατομμύριο δολάρια. Η δυναμικότητα αυτή αφορά τις κινήσεις που γίνονται από και προς το εσωτερικό της χώρας. Σε ότι αφορά τις κινήσεις στο εσωτερικό της οικονομίας, δεν ξεπερνούν σε δυναμικότητα τα δέκα χιλιάδες δολάρια την συναλλαγή.

Οι ανωτέρω παράγοντες τακτικής και επιχειρησιακής λειτουργίας του συστήματος εντός του Αφγανιστάν, διαμορφώνουν ένα πλαίσιο που ευνοεί ιδιαίτερα την χρήση του για την χρηματοδότηση μεταναστευτικών μετακινήσεων προς τις χώρες τις Δύσης. Ο μετακινούμενος μετανάστης/πρόσφυγας εξασφαλίζει την αξία του παραδοθέντος κεφαλαίο, η οποία μεταφέρεται χωρίς να την φέρει μαζί του κατά την διάρκεια του ταξιδίου από το Αφγανιστάν προς την Τουρκία, μέσω του Πακιστάν και του Ιράν. Επιπλέον, γίνεται αυτόματα μέρος ενός δικτύου επαφών το οποίο επί μέρους διαφεύγει της απλής μεταφοράς κεφαλαίων και του οποίου οι διασυνδέσεις διατηρούν την ύπαρξή τους και μετά την παροχή της υπηρεσίας μεταφοράς των κεφαλαίων ή αξιών.

Συμπεράσματα

Συνοψίζοντας, είναι ευκόλως κατανοούμε το γεγονός ότι το σύστημα Hawala,αποτελεί μία «Μαύρη Τρύπα» στο δυτικού τύπου τραπεζικό σύστημα και παρουσιάζει έντονες δυσκολίες στο έλεγχο και την διαχείρισή του τόσο στην Δύση όσο και στην Μέση Ανατολή και την Ανατολική Ασία. Βασίζει την λειτουργία του σε κοινωνικές και πολιτισμικές αξίας αιώνων και έχει διαμορφώσει ένα ξεχωριστό κανονιστικό πλαίσιο λειτουργίας, με δικό του δίκτυο διαχειριστών και πελατών. Το σύστημα διαμορφώνει ένα κλειστό δίκτυο πληροφοριών, το οποίο πολλάκις χρησιμοποιείται και μετά το πέρας της παρεχόμενης υπηρεσίας της μεταφοράς κεφαλαίων και αξιών.

Ως προς την δραστηριοποίηση του συστήματος στο Αφγανιστάν διαπιστώνουμε ότι, δεν επιτρέπει την ανάπτυξη δυτικού τύπου τραπεζικού συστήματος στην χώρα. Ο πληθυσμός στο εσωτερικό, ανεξάρτητα από την κοινωνική και εθνοτική του προέλευση, αναγνωρίζει το σύστημα ως το κύριο λειτουργικό δίκτυο για την διεξαγωγή κεφαλαιακών μεταφορών. Άμεση συνέπεια είναι η κατά κόρον χρήση του για την χρηματοδότηση των μεταφορών μεταναστών και προσφύγων προς την δύση.

ΕΛΛΣ.ΜΕ.Ερευνητική Ομάδα Μεταναστευτικού-Προσφυγικού (ΕΡ.Ο.ΜΕ.Π)

Βιβλιογραφία

1. (2018). Eurojust meeting on migrant smuggling, Eurojust.
2. (2014). Afghanistan Migration Profile, International Organization for Migration (IOM).
3. (2014). Afghanistan Remittance Overview and Trends, Annex to Afghanistan Migration Profile, International Organization for Migration (IOM).
4. (2017). The role of criminal "Hawala" and other similar service providers (HOSSPs) in illegal immigration, money laundering and terrorism financing-recommendations for changes and other initiatives, Council of the Union.
5. (2003). The money exchange dealers of Kabul, A study of the Hawala System in Afghanistan, The world Bank.
6. (2008). Hawala remittance system and money laundering, Transparency International Anti-Corruption Resource Center.
7. (2017). Report from the Commission to the European Parliament and the Council on the assessment of the risks of money laundering and terrorist financing affecting the internal market and relating to cross-border activities, European Commission.
8. The Hawala Alternative Remittance System and its Role in Money Laundering, United States Department of the Treasury Financial Crimes Enforcement Network in cooperation with Interpol.

ΕΛ.Ι.Σ.ΜΕ-Ερευνητική Ομάδα Μεταναστευτικού-Προσφυγικού (ΕΡ.Ο.ΜΕ.Π)